

Broseta, l'operació que ETA va truncar

El 15 de gener de 1992, ETA assassina-va d'un tret al bescoll el catedràtic de dret mercantil Manuel Broseta. El seu cos va caure a les 10.20 al terra de l'avinguda de Blasco Ibáñez de València, enfront de la facultat de dret, on es dirigia per impartir classe totes les setmanes. Juntament amb la vida de Manuel Broseta es va truncar aquell matí una operació política dirigida a convertir-lo en l'home fort de la dreta valenciana, en la persona elegida pel Partit Popular per a pugnar amb Joan Lerma per la presidència de la Generalitat valenciana el pròxim 28 de maig.

El 15 de gener de 1992, ETA, conscient o no, assestava el primer colp al Partit Popular. Després vindria l'assassinat de Gregorio Ordóñez, candidat d'aquesta formació a l'alcaldia de Sant Sebastià, i l'atemptat frustrat contra la vida de José María Aznar esdevingut fa dues setmanes.

Mentre s'especulava amb els motius que van dur ETA a elegir Manuel Broseta com a víctima, un grup de valencians no va poder evitar un dubte: era massa casualitat. El grup armat havia triat la persona clau i el moment clau per ensorrar el projecte polític més ambiciós que la dreta valenciana havia posat mai

La mort de Manuel Broseta va destapar l'existència d'una operació política per a convertir-lo en el candidat del PP a la presidència de la Generalitat valenciana.

en marxa. En els dies posteriors a l'atemptat, els periòdics replegaren els testimonis de personatges rellevants de la societat valenciana que, entre línies, descelaren les diferents facetes de l'operació que pretenia tornar Manuel Broseta a la vida política

Tornada a la política. Manuel Broseta havia abandonat l'activitat política pública després de la desaparició de la Unió de Centre Democràtic (UCD) —formació per la qual es va presentar com a senador el 1979— i el triomf del PSOE en les eleccions generals de 1982. Des d'aquell moment, s'havia dedicat a explotar el seu bufet d'advocats, que en els últims anys s'havia convertit en un bon negoci, i a la docència. Manuel Broseta, això no obstant, portava encara clavada l'espina de la política i el seu desig es veia contínuament animat pels oferiments que des de diverses formacions havien arribat a la seua taula al llarg d'aquells anys i que ell havia rebutjat.

La primera vegada que Manuel Broseta es va plantejar seriosament la tornada a l'activitat pública fou el 1991, quan el Partit Popular li va oferir ser el candidat a l'alcaldia de València. El PP havia iniciat el procés de refundació de la mà de José María Aznar, un

jove al qual va conèixer a Madrid quan Manuel Broseta era secretari d'estat per a les autonomies i Aznar delegat d'AP en matèria autonòmica. Era el 1980.

Per primera vegada apareixia un partit amb possibilitats de ser alternativa al socialisme al País Valencià i, tot i que no era "el seu partit", com ell solia comentar, es presentava com un projecte polític de futur pel qual apostar.

La trucada li va venir directament de José María Aznar, amb el qual havia coincidit últimament a Madrid, on Broseta compartia un bufet amb Alberto Vercovich. Un d'aquells encontres es va produir arran de la celebració de l'onomàstica de la germana de l'empresari valencià Silvino Navarro, al seu domicili madrileny. Era l'etapa en què Pedro Agramunt presidia el Partit Popular al País Valencià i Manuel Broseta no va voler que aquest procés es realitzara al marge del dirigent popular, amb qui mantenia una bona relació personal. Tots dos passaven les vacances d'estiu a Xàbia (la Marina Alta), mantenien reunions i conversaven, sobretot, de política.

Pedro Agramunt fou l'encarregat de fer a Manuel Broseta l'ofertament oficial del partit per tal que es presentara com a candidat a l'alcaldia de València. Ho va fer en un taxi que compartiren per fer el recorregut entre l'aeroport de Barajas i Madrid. Dies després es produïa la primera entrevista oficial en la capital de l'estat entre el catedràtic i José María Aznar. Broseta no es va decidir de manera immediata. Li agradava meditar les decisions, que solament adoptava si estava segur de guanyar. Era un home a qui no agradava perdre i, precisament per això, rebutjà finalment l'ofertament. Les enquestes auguraven un triomf electoral a Unió Valenciana a la ciutat. Els regionalistes necessitarien el suport dels regidors del PP, però l'alcaldia seria, sempre segons els sondatges, Vicent González Lizondo. La possibilitat de perdre era prou perquè Manuel Broseta no acceptara el lloc, però si a més aquesta pèrdua portava implícita l'àrdua tasca d'haver de treballar i entendre's amb el líder regionalista, la decisió estava ja presa. Una nota d'agraïment públic a José María Aznar i Pedro Agramunt per la seua proposta i el suport a la candidatura de Rita Barberà —que contra tots els vaticinis va arribar a alcaldessa— tancaren aquest primer episodi al qual Rita Barberà féu referència en un article publicat després de l'assassinat del catedràtic: "Avui sóc alcaldessa, però bé ho podies haver estat tu..."

Manuel Broseta havia rebutjat la candidatura a les eleccions locals però no va poder eludir el següent ofertament, que li va venir de nou de la mà de José María Aznar: la presidència de la Generalitat valenciana, si el PP

guanyava les eleccions el 1995. Probablement aquest destí era el que Manuel Broseta havia somiat des que el 1977 treballà com a assessor del primer president pre-autonòmic, el socialista Josep Lluís Albinana. La proposta implicava tornar a la política per la porta gran, per la més gran.

Va iniciar una ronda de consultes entre totes aquelles persones que compartien la seua vida més íntima, els seus familiars i els seus amics. La seua esposa, Sol Bacharach, no era gaire patidària de la tornada a la política del professor, però mai, segons afirmen els seus coneguts, no li hauria fet el menor gest de disgust si ell haguera pres, arribat el moment, aquesta decisió. El seu amic Fernando Abril Martorell —amb qui havia compartit tasca política, responsabilitats i estratègies en temps de la UCD— també li va mostrar els inconvenients de la tornada a l'activitat política. Broseta comptava llavors amb un bufet que li reportava molts beneficis econòmics i que hauria d'abandonar si optava per acceptar el càrrec que el PP li ofería. El seu ritme de vida portava implícites unes despeses que requirien ingressos molt superiors als percebuts pel càrrec que pretenia ocupar.

El catedràtic de dret mercantil va ser assassinat el 15 de gener de 1992 en l'avinguda de Blasco Ibáñez de València, davant la facultat de dret on impartia classe. Era el primer colp d'ETA contra el Partit Popular.

Però també va trobar suport entre els seus amics. La directora de *Las Provincias*, María Consuelo Reyna, no podia imaginar un president de la Generalitat millor que Manuel Broseta, i per tal d'aconseguir-ho, hi va posar tot el seu esforç. Vicente Garrido, amic personal, company a UCD i al club de Encuentro, va recomanar a Manuel Broseta d'acceptar el repte. Lluís Berenguer, conseller d'Administració Pública i marmessor del catedràtic, va rebre també la seua consulta.

El camí cap a la Generalitat. Manuel Broseta era un home d'estratègies. Sabia que en el seu camí a la Generalitat valenciana es trobava amb dos problemes importants que calia resoldre. En primer lloc havia de liderar una dreta desmembrada que, a pesar dels avenços dels últims anys, no havia aconseguit consolidar-se com un partit fort al País Valencià. Les baralles internes, l'aparició d'UV i la falta de cohesió havien impedit al Partit Popular presentar una oferta capaç de captivar el sempre reticent empresariat valencià. Broseta era advocat mercantil i entenia com ningú els empresaris. Sabia que el seu suport seria decisiu arribat el moment de presentar una alternativa als socialistes i, sobretot, volia saber si Unió Valenciana tenia encara crèdit entre l'atípica burgesia valenciana. En aquest

Manuel Broseta va consultar amb el seu amic i marmessor Lluís Berenguer (foto), conseller d'Administració Pública, l'oferiment de José Maria Aznar. Broseta i Berenguer es van conèixer en temps de la UCD.

afany va aconseguir aplegar un grup d'empresaris convocats per Federico Félix, president de l'Asociación Valenciana de Empresarios, en una casa de la seua propietat. Broseta hi plantejà els seus projectes de futur. Va trobar suports, però també reticències. "No em podia imaginar que Lizondo tinguera tants partidaris", va comentar a un amic poc de temps després de la reunió. Broseta sabia, no obstant això, que en aquest cas era només una qüestió de temps. Després del seu assassinat, Federico Félix escrigué: "Teníem en comú molts projectes i inquietuds per València."

Manuel Broseta arribava novament a la política i ho feia amb ganes de tancar el que es va obrir el 1977. En el seu currículum figurava el fet d'haver estat, juntament amb Fernando Abril Martorell, un dels artífexs del valencianisme polític utilitzat per la UCD. Manuel Broseta havia defensat la secessió lingüística i havia participat activament en la batalla de les senyes d'identitat defensant l'existència d'un "perill catalanitzador" i donant arguments a aquells que apostaven per "la senyera amb blau, la llengua valenciana i el Regne de València". Conscient que la crisi que es va obrir en aquells anys és encara avui, pel que fa a la llengua, l'assignatura pendent dels valencians, Manuel Broseta es va plantejar reprendre el tema i acarar la re-

cerca d'una solució definitiva al problema lingüístic. Si s'haguera resolt el conflicte, les diferències culturals entre el PSOE i el PP s'haurien minimitzats, l'arma política més preada d'Unió Valenciana s'hauria blocat i s'hauria aconseguit el que ja era una frase comuna: "pacificar les tensions entre valencians". Un projecte ben ambiciós.

Van ser moltes les persones que es van veure seduïdes per la idea, molts els que van creure en la possibilitat de reprendre una eixida viable a un problema que durant anys havia dividit la societat valenciana, molts els que van veure en Manuel Broseta un personatge capaç d'assumir aquest repte.

El 20 de desembre de 1990 cinc valencians es van reunir a Barcelona, al Palau de la Generalitat de Catalunya, amb Jordi Pujol. La comitiva estava presidida per Manuel Broseta i amb ell viatjaven Vicent Miquel i Diego, amic personal del catedràtic, nacionalista, partidari de la unitat de la llengua i ex-dirigent de la Unió Democràtica del País Valencià. El sociòleg Damià Mollà, Rafael Company i Joan Senent completaven el grup. L'objectiu de la reunió, que es va fer en el més absolut secret, era informar d'aquest projecte al dirigent de CiU i, en la mesura que es poguera, obtenir-ne el suport i un compromís de no-agressió.

Vicent Miquel escrivia l'endemà de l'assassinat de Broseta: "Ja fa temps que ens conjugàrem a treballar colze a colze per posar fi als conflictes inútils de la nostra societat". Damià Mollà afirmava: "Teníem molts projectes culturals per a la ciutat i era la persona clau".

Però l'estratègia no es limità a aquest contacte, almenys històric. Manuel Broseta inicià una sèrie de reunions amb el rector de la Universitat de València i "dimoni" dels regionalistes d'aleshores, Ramon Lapiedra. L'objectiu era provocar el diàleg i involucrar en el projecte totes aquelles persones que hi tenien un paper clau. El president de la Confederació Empresarial Valenciana, José María Jiménez de Laiglesia, actuà d'amfitrió en la presa de contacte. També ell escrivia el 17 de gener de 1995, dos dies després de la mort: "Han triat l'home que reunia totes les condicions per a aconseguir la unió dels valencians". Ramon Lapiedra assegurava: "Tots dos parlarem recentment de la llengua dels valencians i del seu futur". Quan es revisen els articles escrits en les pàgines dels diaris valencians després de l'assassinat, es descobreixen les persones que van estar implicades en aquella operació política frustrada.

Hi havia un últim projecte del qual Manuel Broseta no va voler responsabilitzar-se, però la concepció del qual li atribueixen moltes persones. Era la creació d'un periòdic escrit en valencià que, després de l'acord lingüístic,

Jordi Pujol. Broseta va demanar suport al president de la Generalitat, abans d'integrar-se en el PP, per tal d'aconseguir un pacte lingüístic al País Valencià.

servira de mitjà de difusió d'aquesta llengua de consens. El projecte el va assumir Jesús Sánchez Carrasco, marit de María Consuelo Reyna, que va convocar un peculiar grup de persones. Al voltant d'una taula del restaurant La Petxina de València van seure una setmana abans de l'atemptat Manuel Broseta, Ciprià Ciscar, Amadeu Fabregat, Eliseu Climent, Ramon Lapiedra, Leopold Ortiz, Rafael Arnal, Rafael Ribes, Jesús Huguet, Manuel Tarancón, Toni Mollà i Rafael Ninyoles.

El resultat va ser, tanmateix, desesperançador de tan allunyades com estaven les posicions. ETA va matar Manuel Broseta i va deixar la dreta valenciana sense nord, de sobte. El temps ha aconseguit que el Partit Popular recupere l'estabilitat. Enrere va quedar el que la dreta valenciana va voler ser. Ara queda el que la dreta valenciana va poder ser. **Teresa Latorre**

el club de lectors dels Països Catalans us ofereix:

- * un servei de venda per catàleg **PERSONALITZAT** amb més de 20 anys d'experiència.
- * un catàleg trimestral amb una amplíssima oferta literària en català que us enviarem a casa de forma **GRATUÏTA**
- * tramesa de les vostres comandes **SENSE DESPESES**
- * **DESCOMPTES** en els preus dels llibres, així com llibres d'obsequi.

Si aprofiteu l'oferta de promoció especial i us adhereu ara, us regalem un llibre a escollir !!

**Demaneu-nos informació sense cap compromís, als telèfons:
(93) 451 53 44 o bé (93) 245 82 40**